

Kraków, dn. 6.12.2025 r.

Prof. dr hab. Andrzej Dziadzio,
Katedra Powszechnej Historii Państwa i
Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego

Recenzja

osiągnięć naukowych doktora Tomasza Szczygła przygotowana w związku ze złożeniem wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

I. Podstawa prawna sporządzenia recenzji.

Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach uchwałą Nr 260/2025 z dnia 30 września 2025, działając na podstawie §36 ust 3 statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, § 3 ust.1 w zw. z ust.5 załącznika do uchwały nr 489 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2024 r. w przedmiocie określenia szczegółowego trybu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego oraz art. 221 ust.5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.) powierzyła mi funkcję recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Pana dr. Tomasza Szczygła. Postępowanie o nadanie stopnia doktora habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne zostało wszczęte na wniosek dr. Tomasza Szczygła w dniu 6 maja 2025 r.

Zgodnie z art.219 ust.1 pkt.2 w/w ustawy oraz § 4 ust.3 załącznika do uchwały nr 489 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2024 r. w przedmiocie określenia szczegółowego trybu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego przedmiot recenzji stanowią osiągnięcia naukowe lub artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

- a) 1 monografię wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art.267 ust.2 pkt 2 lit. a, lub
- b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji

1.

międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art.267 ust.2 pkt 2 lit. b,

- c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne.

Zgodnie z art.219 ust.1 pkt.3 w/w ustawy stopień doktora habilitowanego może być nadany osobie, która wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Ocenie recenzenta podlega zatem także aktywność naukowa habilitanta. Jednak finalna konkluzja opinii recenzenta opiera się na ocenie spełnienia wymagania określonego w art. 219 ust.1 pkt 2 w/w ustawy (§ 4 ust.3 załącznika do uchwały nr 489 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2024).

Pan dr Tomasz Szczygieł we wniosku wszczynającym postępowanie habilitacyjne wskazał jako główne osiągnięcie naukowe podlegające ocenie monografię pt. „*Prace nad kodyfikacją prawa karnego materialnego Polski Ludowej (1947 – 1969)*”, wydaną w 2025 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, liczącą 894 strony, której recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Danuta Janicka i dr hab. Marcin Łysko, prof. UwB. Monografia została wydana przez wydawnictwo, które w roku jej opublikowania w ostatecznej formie było ujęte w wykazie punktowanych wydawnictw publikujących monografie naukowe. Pan dr Tomasz Szczygieł uzyskał stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego z dnia 30.06.2015 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „*Wojskowe postępowanie karne w II Rzeczypospolitej*”, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Mariana Mikołajczyka. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. dr hab. Adam Lityński i prof. dr hab. Józef Koredczuk.

II. Osiągnięcia naukowe.

1. Monografia stanowiąca osiągnięcia naukowe przedstawione do oceny w postępowaniu habilitacyjnym.

Temat monografii.

Monografia habilitacyjna „*Prace nad kodyfikacją prawa karnego materialnego Polski Ludowej (1947 – 1969)*” tematyką nawiązuje do nurtu badań nad prawem sądowym w Polsce powojennej, zapoczątkowanych w Uniwersytecie Śląskim przez prof. dr hab. Adama

2.

Lityńskiego, którego „*Historia prawa Polski Ludowej*” przetarła niejako szlak dla młodszych grona historyków prawa. Podejmują oni źródłowe badania, których celem jest prezentacja prac nad reformą prawa sądowego w niełatwych dla polskiego społeczeństwa czasach komunistycznego zniewolenia. Okres ten dla historyków prawa wydaje się o tyle ciekawy, że stanowi fragment polskiego prawoznawstwa, w historii którego doszło do konfrontacji między tradycją zachodniej kultury prawnej, obecnej w obowiązującym wciąż w Polsce Ludowej ustawodawstwie z okresu II Rzeczypospolitej a dążeniami sowyetyzacji prawa, wyrażanymi przez czynniki polityczno-ideologiczne.

Badania stanu i rozwoju prawa w PRL-u obrazują także miejsce uniwersyteckiej nauki prawa w unifikacji i kodyfikacji prawa w dobie realnego socjalizmu, na ile była ona w stanie odpowiedzieć na ideologiczne uwarunkowania prowadzonych prac ustawodawczych, a w jakim stopniu tworzone prawo było wynikiem zaangażowania aparatu partyjno-urzędniczego. Praca habilitacyjna dr. Tomasza Szczygła opisuje i analizuje jeden z ważniejszych etapów powojennych prac kodyfikacyjnych, a mianowicie przebieg procesu przygotowania i opracowania przepisów prawa karnego materialnego. Monografia bez wątpienia wypełnia lukę badawczą w zakresie wiedzy na temat historii prawa sądowego Polski Ludowej. Do tej pory bowiem badania historyczno-prawne skupiały się na zobrazowaniu prac ustawodawczych w zakresie kodyfikacji określonych dziedzin prawa cywilnego. Ostatnimi czasy ukazały się dwie pozycje książkowe podejmujące tę tematykę: Piotr Fiedorczyk, „*Unifikacja i kodyfikacja prawa rodzinnego w Polsce (1945-1964)*”, Białystok 2014, Anna Moszyńska, „*Geneza prawa spadkowego w polskim kodeksie cywilnym z 1964 r.*”, Toruń 2019.

Założenia metodologiczne i baza źródłowa rozprawy.

Autor recenzowanej rozprawy habilitacyjnej w części wprowadzającej postawił kilka tez badawczych w postaci pytań szczegółowych, na które poszukiwał odpowiedzi w przebadanym materiale źródłowym. Fundamentalnym zagadnieniem, jaki miał w polu widzenia Autor monografii było znalezienie, z jednej strony, odpowiedzi co do „wizji nowego, socjalistycznego kodeksu karnego w oczach władz politycznych i doktryny prawa PRL w latach 1947-1969” (s.29). Z drugiej strony, istotną kwestią wymagającą prześledzenia było pytanie, dlaczego po 1945 r. nie wystarczyło „wlanie” w kodeks karny Makarewicz z 1932 nowej treści. Jak wreszcie proces kodyfikacji prawa karnego Polski Ludowej pozostawał w korelacji z przekształceniami społeczno-politycznymi Polski Ludowej - na te i inne pytania (m.in. o kulisy organizacyjne prowadzonych prac) miał

znaleźć czytelnik odpowiedzi na kartach monografii. Lektura książki dr. Tomasza Szczygła przekonuje, że przyjęte wstępnie założenia zostały potwierdzone w przedstawionych wywodach. Zostały one oparte na wszechstronnym materiale źródłowym, obejmującym zarówno analizę literatury prawniczej z lat 1947-1968, jak i zachowane archiwalia w Archiwum Akt Nowych, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie, Bibliotece Sejmu RP.

Jak zauważa Autor monografii, materiał źródłowy nie był dla całego badanego okresu tak samo obszerny, np. dokumenty dotyczące prac na projektem kodeksu w latach 1956-1963 sprowadzały się do dyskusji nad przyjętymi w nim przepisami, nie obejmowały przebiegu prac nad nim. Mimo tych ograniczeń źródłowych Autorowi udało się zgromadzić materiał, który pozwolił na sformułowanie miarodajnych wniosków, zwłaszcza w odniesieniu do ostatniego z projektów, tzw. projektu Andrejewa. Może pomocniczo należało sięgnąć do Archiwum uczelni, w których pracowali prawnicy włączeni w prace kodyfikacyjne, aby z tych zasobów wydobyć fakty dotyczące ich aktywności w pracach kodyfikacyjnych, jak np. W. Woltera, W. Świdry czy J. Śliwowskiego. W każdym razie Autor monografii wykorzystał dostępną bazę źródłową dla opracowania tytułowego zagadnienia i przeprowadził prawidłową ich ocenę z metodologicznego punktu widzenia.

Autor monografii, moim zdaniem, opisując kwestie sposobu opracowywania projektów kodeksu karnego Polski Ludowej w wyselekcjonowanych okresach historycznych, mógłby szerszej zestawić je z analogicznymi pracami nad przygotowaniem kodeksu cywilnego PRL-u. Ten wątek porównawczy wzmocniłby może bardziej wymowę postawionej w monografii tezy, że na przebieg prac kodyfikacyjnych rzutowały, z jednej strony fluktuacje polityczne w omawianym okresie historycznym, z drugiej strony, wydłużający się czasowo przebieg prac był następstwem tego, że trudno było oprzeć „socjalistyczny” kodeks na odmiennej siatce pojęć prawniczych, której marksistowska nauka prawa nie była w stanie wypracować. W równym stopniu ta kwestia dotyczyła prac nad np. prawem rzeczowym czy obligacyjnym nowego kodeksu cywilnego, który miał odpowiadać założeniom komunistycznej ideologii. Jak po 1945 r. ostrą krytykę kierowano pod adresem kodeksu karnego Makarewicza z 1932 r., to podobny los spotkał obowiązujący po wojnie kodeks zobowiązań z 1933 r. i kodeks handlowy. W szczególności przedmiotem frontalnego wręcz ataku stała się zasada swobody umów. Strukturę przedwojennego prawa obligacyjnego uznano za sprzeczną z podstawami ustroju demokracji ludowej, ponieważ było to wynikiem - jak twierdzono - „anarchicznego charakteru produkcji i wymiany w ustroju

kapitalistycznym". Przepisy socjalistycznego prawa cywilnego miały mieć moc bezwzględnie obowiązującą (odejście od przepisów o charakterze wyłącznie dyspozytywnym), aczkolwiek marksistowska nauka prawa musiała przyznać, że nie każde zastrzeżenie odbiegające od reguł ustawowych miało być zagrożone nieważnością, ponieważ groziłoby to „nadmierną schematyzacją obrotu gospodarczego i ograniczałoby operatywną działalność jednostek gospodarczych”. Próby wprowadzenia nowych umów nazwanych, jak np. umowy planowej nie okazały się na tyle atrakcyjne, by przetrwać próbę czasu.

Podjęte prace nad opracowaniem kodeksu cywilnego, odpowiadającemu stosunkom społeczno-politycznym czasów stalinowskich (pełna etatyzacja, kolektywizacja i totalitaryzm rządu), zakończyły się jednak fiaskiem, gdyż projekty z roku 1954 i 1955 spotkały się z krytyką środowisk prawniczych. Dopiero uchwalony w 1964 roku kodeks cywilny mógł czerpać z polskiej myśli cywilistycznej, która legła u podstaw powojennej unifikacji prawa i przedwojennego kodeksu zobowiązań. Stąd kodeks cywilny z 1964 r. skonstruowany został w dwóch niejako płaszczyznach. Jedną stanowiły instytucje prawne typowe dla ustroju socjalistycznego, wzorowane na prawie radzieckim, ale jednocześnie uwzględniające specyfikę polskich stosunków społecznych (np. istnienie prywatnej własności gruntów). Drugą wypełniały klasyczne konstrukcje prawne, związane z zachodnią kulturą prawną. Ułatwiło to transformację prawną w Polsce po zmianie systemu ustrojowego w 1989 r.

Struktura, redakcja i język rozprawy.

Podział omawianych w recenzowanej monografii zagadnień szczegółowych związanych z pracami nad kodeksem karnym PRL-u należy ocenić pozytywnie w kontekście przejrzystości historyczno-prawnego przekazu. Autor zastosował systematykę, która dobrze porządkuje przedstawianą materię dotyczącą materialnego prawa karnego. Rozprawa składa się ze wstępu, czterech części podzielonych na rozdziały, zakończenia i aneksu zawierającego 20 tabel, w których zestawiono porównawczo m.in. projekty kodeksu karnego z 1951 i 1956 r., instytucje kodeksu karnego RFSRR z 1960 r. z projektem kodeksu PRL z 1963 r, czy zestawienie treści zasady gwarancyjnych kodeksu karnego z 1932 r. i z r.1969. Pierwsza część monografii została poświęcona zagadnieniom ogólnym prawa karnego materialnego, a także zawiera uwagi na temat pozakodeksowych regulacji prawno-karnych wydanych w pierwszych latach Polski Ludowej pod kątem ich wpływu na przebieg prac kodyfikacyjnych. Pozostałe trzy części rozprawy habilitacyjnej zostały wyróżnione z

uwzględnieniem nazwisk głównych referentów przygotowywanych projektów, tj. projekt Lernella, Sawickiego i Andrejewa. Zastosowana przez Habilitanta struktura pracy wydaje się poprawna m.in. z tego względu, że każdy z wyróżnionych i prezentowanych projektów powstawał w odmiennych realiach polityczno-ideologicznych, które odcisnęły swe piętno na treści opracowanych przepisów. Przeprowadzona także krytyka następujących po sobie propozycji regulacji prawno-karnych była powiązana z nowym etapem ideologicznego podejścia do fundamentów ustroju socjalistycznego. Najbardziej została rozbudowana część pracy poświęcona projektowi Andrejewa, co było w pełni uzasadnione tym, że stał się on podstawą uchwalonego w 1969 r. kodeksu karnego. Autor dysponował także najobszerniejszym materiałem źródłowym w porównaniu z poprzednimi projektami, inaczej niż w przypadku np. projektu Lernella, nad którym nie odbyła się praktycznie publiczna dyskusja.

Nie budzi większych zastrzeżeń strona redakcyjna monografii, poza może nielicznymi zresztą powtórzeniami podniesionych kwestii (por. uwagi na stronie 91 i 206), a także pewnymi lukami w indeksie osób (pominięte zostało nazwisko J. Śliwowskiego). Język rozprawy jest komunikatywny, czytelnik łatwo może śledzić tok wywodów Autora. Użyta nomenklatura prawnicza jest poprawna; sposób narracji i ocena faktografii czasów powojennych nie nasuwa krytycznych uwag. Nieco może tylko razi nadużywanie zwrotu „kawałkowanie kodyfikacji” (termin zresztą zapożyczony od Andrejewa, co dodatkowo dezawuuje jego użycie) w kontekście obudowania kodeksu karnego z 1932 ustawami szczegółowymi po 1944 r., za pomocą których nowa władza stosowała represje wobec polskiego podziemia niepodległościowego. Lepsze byłoby może zastosowanie bardziej współczesnego określenia, jak „dekodyfikacja” motywowana względami politycznymi i ideologicznymi, lub też nazwanie tego procesu w sposób opisowy, jako np. „rozbitcie spójności kodyfikacji prawa karnego materialnego”, czy „częściowe zastąpienie regulacji kodeksowych specjalnym, doraźnym ustawodawstwem karnym”.

Ocena szczegółowa monografii.

Pozytywna ocena założeń badawczych recenzowanej monografii, jak również jej pełna baza źródłowa pozwalają także na akceptację ustaleń poczynionych przez Habilitanta. Można nawet zakładać, że przyjęta przez dr. Tomasza Szczygła periodyzacja prac nad przygotowaniem kodeksu karnego PRL-u upowszechni się w literaturze przedmiotu. Tak samo historia prawa karnego materialnego Polski Ludowej w niewielkim już tylko stopniu wymagać będzie uzupełnienia, wyniki bowiem dociekań naukowych Autora monografii

G.

dają w zasadzie pełny obraz powojennych wysiłków nad stworzeniem kodeksu karnego. Nie sposób też zakwestionować oceny, jaka została przedstawiona w monografii w odniesieniu dla każdego z omawianych projektów, ponieważ jest ona miarodajna w świetle przywołanego materiału historyczno-prawnego. Pewnym *novum* w badaniach nad prawem sądowym Polski Ludowej jest docenienie pierwszego okresu przygotowań do opracowania nowego kodeksu według wzorca sowieckiego z lat 1947-1949, który miał zastąpić „sanacyjny i burżuazyjny” kodeks Makarewicza. Zdaniem Autora, z tego okresu pochodziła materialna definicja przestępstwa, promowana przez socjalistyczną naukę prawa w ślad za prawem radzieckim.

Ważnym ustaleniem monografii jest pokazanie przykładu twórczego wykorzystania przepisów kodeksu karnego z 1932 r. traktujących o zagarnięciu władzy konstytucyjnych organów państwa, który dał podstawę koncepcji przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego, jako czynu powiązanego z zamachem na ustrój państwowy. Miała ona ten skutek, że najcięższe przejawy tego przestępstwa znalazły się później w kodeksie karnym z 1969 r. w rozdziale traktującym o przestępstwach przeciwko podstawowym interesom politycznym i gospodarczym państwa. Świadczy to o tym, że prace nad kodyfikacją prawa karnego Polski Ludowej charakteryzowała pewna ciągłość prawniczego myślenia, mimo że na każdym etapie prac kodyfikacyjnych pojawiała się opinia o dyskontynuacji wcześniejszych projektów. Autor rozprawy słusznie przyjmuje, że ewolucja założeń kodyfikacji i sposób organizacji prac nad kodeksem były pochodną przemian politycznych, przez jakie przechodziła polska formacja realnego socjalizmu.

Przygotowaniom projektu Lernella w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku towarzyszył silny nacisk ideologiczny myśli stalinowskiej (sowieckiej) na treść przepisów prawnokarnych, co powodowało odżegnanie się nie tylko od przedwojennego kodeksu, ale także środowiska prawniczego wyrosłego na dawnej doktrynie prawa karnego. Z tego też względu przygotowaniem kodeksu zajmowały się gremia urzędniczo-partyjne, bez szerszego udziału przedstawicieli nauki. Nic zatem zaskakującego, że projekt zyskał później miano „normatywnej tandety”. Znamienne dla tej fazy kształtowania się socjalistycznej doktryny prawa karnego była eliminacja z prawoznawstwa kryminologii, ideologia bowiem komunizmu sama miała dostarczać wyczerpującego wyjaśnienia etiologii przestępczości, która *nota bene* wraz z jego postępem miała zanikać. Pewna liberalizacja systemu komunistycznego po 1956 r. na kanwie potępienia w ZSRR „kultu jednostki” przesądziła losy pierwszego całościowego uregulowania przepisów prawa

7

karnego materialnego (przez włączenie także przepisów pozakodeksowych), mimo, że projekt kodeksu z 1951 został zaprezentowany w nowej odsłonie w 1956 r. Nie było już jednak warunków do przeprowadzenia nad nim merytorycznej debaty.

Rok 1956 otworzył bowiem nowy rozdział w pracach kodyfikacyjnych, aczkolwiek - jak dowodzi Autor monografii - nie było mowy o całkowitym odcięciu się od wypracowanych wcześniej rozwiązań. Natomiast uległo zmianie postrzeganie kodeksu Makarewicza, który doczekał się swoistej „rehabilitacji”, m. in z tego powodu, że kolejnego zadania przygotowania podjęło się gremium z udziałem uznanych autorytetów prawa karnego. Kolejny projekt tzw. Sawickiego kodeksu karnego w części ogólnej wzorował się na kodeksie z 1932 r. Rozbudowana została część szczególna kodeksu, przez co liczył on dwukrotnie więcej przepisów. Mimo że projekt Sawickiego opierał się na indywidualizacji i subiektywizacji odpowiedzialności karnej i znacznie osłabił ideologiczną podbudowę kodeksu, to jednak spotkał się on z krytyką części struktur partyjnych, które dążyły do zahamowania w PZPR liberalno-reformatorskich tendencji. Rozgrywki partyjne (frakcja natolińska versus puławska) spowodowały, że projekt nie odpowiadał już woli aktualnych dzierżycieli władzy. Upadek projektu kodeksu karnego Sawickiego przypieczętowała także krytyka jego rozwiązań ze strony środowisk prawniczych dalekich od obozu władzy, którzy zarzucali mu nadmierną penalizację i kazuistykę przepisów (zob. T. Szczygieł, *Mecenas Jan Olszewski o projekcie kodeksu karnego Polski Ludowej z 1963 r.*).

Podjęte zostały zatem kolejne prace nad projektem tzw. Andrejewa, które zbiegły się z oczekiwaniami władzy do odnotowania sukcesu kodyfikacyjnego w 20 lecie powstania PZPR. Na aprobatę zasługują ustalenia Autora dotyczące cech ogólnych kodyfikacji prawa karnego materialnego Polski Ludowej. Niewątpliwie to co łączyło wszystkie projekty w mniejszym lub większym stopniu wyrażało się w materialnej definicji przestępstwa, która miała podkreślać klasowe podłoże przestępczości i pełnić rolę środka elastycznego stosowanie represji karnej. Za słuszne należy uznać stwierdzenie, że socjalistyczny kodeks karny miał być ukierunkowany na ochronę państwa, a tym samym interesów rządzącej partii, a nie jednostki. Dlatego też przywiązywano szczególną uwagę przez cały czas na redakcję przepisów w zakresie przestępstw przeciwko interesom politycznym i gospodarczym Polski Ludowej i prawnokarnej ochronie własności społecznej. Za cenną uważam postawioną tezę, że projekt Andrejewa kodeksu karnego, przyjęty ostatecznie w formie ustawy posiadał wyżej wymienione cechy, włącznie z dodaniem do formalnego ujęcia przestępstwa elementu materialnego (społeczne niebezpieczeństwo).

8.

Podsumowując ocenę monografii dr Tomasz Szczygła stwierdzam, że w warstwie historyczno-prawnej stanowi ona rzetelne i udokumentowane przedstawienie rozciągniętego w czasie procesu kodyfikacji prawa karnego materialnego w Polsce Ludowej, wnosząc znaczny wkład w poznanie dziejów prawa sądowego w okresie powojennym.

2. Ocena innych osiągnięć naukowych.

Monografia dr Tomasza Szczygła dotycząca kodyfikacji prawa karnego w Polsce Ludowej, wskazana jako główne osiągnięcie naukowe w przewodzie habilitacyjnym, mieści się w szerszym spectrum zainteresowań Habilitanta historią prawa karnego, mianowicie wojskowym postępowaniem karnym na ziemiach polskich w XIX i XX w. Z tego zakresu opublikował książkę pt. „*Wojskowe postępowanie karne w II Rzeczypospolitej (1918-1939)*”, Katowice 2017 r. Z tej tematyki opracował szereg artykułów szczegółowych, które sytuują Go jako jednego z najważniejszych znawców polskiego przedwojennego i powojennego prawa wojskowego. Badania z tego obszaru pozwoliły Habilitantowi podkreślić fakt, że pierwszym jednolitym systemem prawa w odrodzonym państwie polskim była wojskowa procedura karna wprowadzona ustawą z 29 lipca 1919 r., o tymczasowym sądownictwie wojskowym, która wprowadziła na całym terytorium państwa jeden model wojskowego postępowania karnego. Ustawa rozciągała na obszar państwa moc obowiązującą ustawy austriackiej z 5 lipca 1912 r. Było to pierwszy przypadek recepcji austriackiego ustawodawstwa w II Rzeczypospolitej, która i w późniejszym czasie zapożyczyła wiele rozwiązań z prawa austriackiego (np. sądownictwo administracyjne, instytucję Trybunału Stanu, postępowanie administracyjne itp.). Powyższej tematyce dr Tomasz Szczygł poświęcił 8 artykułów monograficznych.

Kolejnym obszarem naukowych badań Habilitanta stanowi tematyka kodyfikacji i unifikacji prawa karnego materialnego w Polsce XX w. Do interesujących opracowań z tej dziedziny należą dwa artykuły traktujące o fragmencie prac międzywojennej Komisji Kodyfikacyjnej nad przepisami kodeksu karnego z 1932 r. Jeden z nich poświęcony został udziałowi prof. E. Krzymuskiego w pracach komisji (zob. „*Ostatni referat Edmunda Krzymuskiego w pracach Sekcji Prawa Karnego Materialnego w Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej - wybrane zagadnienia*”, KSHPiP, 2017 r.). W artykule Autor rozważał m.in. przyczyny rezygnacji Krzymuskiego z funkcji recenzenta słusznie przyjmując, że nie zadecydowały o tym różnice doktrynalne między nim a Makarewiczem, pierwszy był bowiem przedstawicielem szkoły klasycznej, a drugi socjologicznej. W rzeczywistości Krzymuski był otwarty na koncepcje szkoły socjologicznej, o czym m.in. świadczy dyskusja ze swoim kolegą z Katedry prof. J. Reinholdem, który skłaniał się do koncepcji socjologicznych w prawie karnym (zob.

9.

A. Dziadzio, *Józef Reinhold (1884-1928)- „zapomniany” profesor prawa karnego Uniwersytetu jagiellońskiego*, KSHPiP, 2014 r.). Druga publikacja pt. *„Przestępstwa przeciwko moralności w pracach komisji kodyfikacyjnej II Rzeczypospolitej”*, (Z Dziejów Prawa, 2017 r.) przedstawia podejście członków komisji do zagadnienia penalizacji tego typu czynów, które dowodzi nowoczesności w traktowaniu tego zagadnienia w kontekście kreacji przepisów dotyczących wolności w sferze seksualnej. Podobnie postępowe poglądy głosił wspomniany wyżej J. Reinhold, jako jeden z pierwszych w odrodzonej Polsce przedstawicieli polityki kryminalnej, jako odrębnej dziedziny nauk prawnych. Historii prawa karnego materialnego w Polsce w XX w. dr Tomasz Szczygieł poświęcił 10 monograficznych rozpraw.

Ważnym rysem twórczości naukowej Habilitanta jest także prezentacja myśli prawniczej i poglądów zarówno prawników, jak i polityków, w tym przypomnienie dorobku naukowego przedstawicieli nauki prawa karnego mniej eksponowanych w literaturze, jak np. prof. Stanisława Stommy. Z tego zakresu dr Tomasz Szczygieł opublikował 9 prac w czasopismach naukowych i monografiach zbiorowych. Ogółem w Jego dorobku naukowym znalazło się 35 rozpraw opublikowanych w polskich punktowanych czasopismach naukowych., 8 prac zamieszczonych w monografiach wieloautorskich, 2 recenzje., 2 publikacje z zakresu współczesnej dogmatyki prawa i 2 drobne prace. Publikacje Habilitanta zarówno w aspekcie liczbowym, jak i merytorycznym należy ocenić jako prezentujące się na poziomie znacznie przekraczającym przeciętne osiągnięcia naukowe.

3. Ocena aktywności naukowej.

Na aprobatę zasługuje także aktywność naukowa dr Tomasza Szczygła. Uczestniczył bowiem po uzyskaniu doktoratu w 32 konferencjach naukowych, w tym także w kilku zagranicznych i międzynarodowych. Był współorganizatorem i prelegentem paru spotkań naukowych w Uniwersytecie Śląskim. Odebrał kilka staży naukowych, m.in. na polskich Wydziałach Prawa (UŁ, UJ) i był uczestnikiem programu Erasmus. Kierował grantem NCN („Miniatura 5”) obejmującym projekt badawczy pt. „Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie 1919-1962”. Jest członkiem grupy badawczej w Uniwersytecie Jagiellońskim „Critical Heritage Studies Hub”, która prowadzi m.in. badania z zakresu prawa karnego XX w. oraz ustroju sądów i prokuratur w XIX i XX w.

4. Aktywność dydaktyczna i organizacyjna.

Dr Tomasz Szczygieł w Uniwersytecie Śląskim pełni rolę koordynatora modułu kształcenia na kierunku prawo o nazwie „Historia ustroju Polski” (wykład i ćwiczenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych), a także sprawuje funkcję koordynatora modułu: „Ewolucja administracji i myśli administracyjnej (kierunek Administracja II stopnia, studia stacjonarne i niestacjonarne). Prowadził zajęcia dydaktyczne z przedmiotów: „Historia administracji”, „Historia prawa” i „Historia doktryn politycznych i prawnych. Prowadził także konwersatoria i przedmiotu do wyboru dla studentów: „Historia adwokatury w Polsce”, „Wojskowe postępowanie karne - przeszłość, teraźniejszość, perspektywa”. Pełnił rolę promotora w przygotowaniu 12 prac licencjackich na studiach administracyjnych I stopnia oraz recenzenta w 52 pracach magisterskich na WPiA UŚ. W ramach programu Erasmus prowadził zajęcia dla studentów z Hiszpanii, Włoch i Turcji pt. „*Introduction to the history of European criminal law*”. Jest członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „Z Dziejów Prawa” (pełnił funkcję sekretarza czasopisma). Recenzował publikacje do „Wojskowego Przeglądu Historycznego” i „Czasopisma Historyczno-Prawnego”.

III. Konkluzja.

Na podstawie oceny wskazanej jako osiągnięcie naukowe monografii pt. „*Prace nad kodyfikacją prawa karnego materialnego Polski Ludowej (1947 – 1969)*”, wydanej w 2025 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, a także po zapoznaniu się z aktywnością i dorobkiem naukowym po uzyskaniu doktoratu przez dr. Tomasza Szczygła, stwierdzam, że zarówno osiągnięcie naukowe w postaci monografii, jak i dorobek naukowy Habilitanta stanowią znaczny wkład w rozwój nauk historyczno-prawnych. Dr Tomasz Szczygieł - w ocenianym okresie - wykazał się istotną aktywnością naukową, a jego dorobek naukowy stanowi znaczny wkład w rozumieniu art.219 ust. 1 pkt 2 i 3 w/w ustawy w rozwój dyscypliny nauki prawne w zakresie historii prawa. Zostały zatem spełnione ustawowe przesłanki do nadania dr. Tomaszowi Szczygłowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Andrzej Dębno

11. *[Signature]*